

บทที่ 5

องค์ประกอบแวดล้อมในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมข้าวจากสมัยดั้งเดิม- สมัยใหม่: ผลกระทบในเชิงบวก และเชิงลบ ต่อวิถีชีวิตชาวนา

จากการศึกษา “การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมข้าวของชาวนา บริเวณลุ่มน้ำสาขา
ที่ราบแม่น้ำบางปะกงใน 2 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียว

จากลักษณะทางสังคม วัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจ ความทันสมัย ระบบอุปถัมภ์
วัฒนธรรมของชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียว พบว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง
วัฒนธรรมข้าวจากสมัยดั้งเดิม-สมัยใหม่ และได้ส่งผลกระทบในเชิงบวก และเชิงลบต่อวิถีชีวิต
ของชาวนา ดังนี้

สภาพทั่วไป

ชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียว เดิมเป็นชุมชนที่มีการอพยพเคลื่อนย้ายจากชุมชนอื่น
เข้ามาตั้งรกราก และประกอบอาชีพในการผลิตข้าวเพื่อการบริโภคเป็นหลัก ทั้งนี้เนื่องจากสภาพ
ภูมิประเทศของชุมชนมีความเหมาะสมกับการเพาะปลูก และยังมีอาณาบริเวณเชื่อมโยงกับกลุ่มลุ่ม
น้ำปราจีนบุรี ลุ่มน้ำบางปะกง รวมถึงลุ่มน้ำสาขาที่ราบแม่น้ำบางปะกง อันเป็นลุ่มน้ำสายรอง และ
ลำคลองอีกหลายสาย ได้แก่ คลองประเวศบุรีรมย์ คลองพระยาสมุทร คลองขุนพิทักษ์ คลองบาง
กะไห คลองสีเขียว และคลองสีขาว ฯลฯ นอกจากนั้นชุมชนนี้ยังมีสภาพภูมิอากาศที่มีความเหมาะสม
โดยมีอุณหภูมิอยู่ที่ประมาณ 17-28 องศาเซลเซียส และปริมาณน้ำฝนของกลุ่มน้ำปราจีนบุรี และลุ่ม
น้ำบางปะกงอยู่ที่ประมาณ 1,300-1,500 มิลลิเมตรต่อปี ซึ่งเป็นสภาพที่มีความเหมาะสมต่อการผลิต
ข้าวเป็นอย่างยิ่ง และด้วยองค์ประกอบที่อาศัยปัจจัยแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติ และมีคลอง
ชลประทานทำให้ชาวนาในชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียว มีการผลิตข้าวไปพร้อมกับการดำเนิน
ชีวิตและการค้า ซึ่งในเวลาต่อมาเมื่อคลองภายในชุมชนได้มีการขยายเชื่อมโยงกับชุมชนอื่น และ
เปลี่ยนเป็นถนนเมื่อมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่นำมาใช้ทดแทนเครื่องมือการผลิตข้าวที่ใช้ใน
ชุมชนแทนสมัยดั้งเดิม เช่น รถไถนาที่นำมาใช้เตรียมดินแทนแรงงานวัว ควาย มีการใช้รถหว่าน
ข้าว รถนวดข้าว รถเกี่ยวข้าว แทนการใช้แรงงานคนหว่านข้าว การขายผลผลิต ของชาวนาจากเดิม
ชาวนาหลังจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตจะมีการเก็บเพื่อไว้ใช้ในการบริโภคและบางส่วนสำหรับเป็น
เมล็ดพันธุ์ในครั้งต่อไป และเมื่อสภาพในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สมัยใหม่ การเก็บเกี่ยวจึงได้
มีการเปลี่ยนแปลงไปด้วยโดยการที่ชาวนาหลังจากการเก็บเกี่ยวเสร็จเรียบร้อยแล้วจะนำผลผลิตที่ได้

ออกจำหน่ายที่มีพ่อค้าคนกลางได้นำรถที่มีทั้งเครื่องยนต์เครื่องเดียวที่อยู่ในรถคันเดียวกันเข้ามารับซื้อผลผลิต (การรับซื้อผลผลิตก่อนที่จะมีรถนวดข้าวเกี่ยวข้าวเข้ามาซื้อผลผลิตการรับซื้อข้าวจะมาโดยทางเรือที่ไม่มีอุปกรณ์ในการนวดและเกี่ยว) ทั้งนี้เนื่องจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตในสมัยใหม่ไม่ได้มีขั้นตอนอย่างเช่นในสมัยดั้งเดิมที่มีการนวดข้าว ตากข้าว แต่เป็นการเก็บเกี่ยวผลผลิตสมัยใหม่ชาวนาไม่ได้มีการเก็บเกี่ยวเองแต่จะมีพ่อค้าคนกลางจะนำรถนวดข้าว เกี่ยวข้าว เครื่องวัดความชื้นมาที่ซื้อขายกันที่หน้านาแทนและนำไปจำหน่ายต่อยังโรงสี ซึ่งจากการศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชนรวมทั้งสภาพภูมิประเทศ สภาพแวดล้อมทั้งภายในชุมชนนับได้ว่าเป็นองค์ประกอบแวดล้อมที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ชาวนาในชุมชนได้เปลี่ยนวัฒนธรรมข้าวที่มีมาตั้งแต่ในสมัยดั้งเดิมโดยเปลี่ยนเป็นสมัยใหม่เช่นที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน

ทางด้านสังคม

ในการศึกษาลักษณะทางด้านสังคม ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทางด้านสังคมวิทยา และสังคมวิทยาชนบทเข้ามาศึกษาการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมข้าวของชาวนาบริเวณลุ่มน้ำสาขาที่ราบแม่น้ำบางปะกง พบว่า พื้นที่ที่เลือกศึกษา คือ ชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียว มีองค์ประกอบแวดล้อมที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมจากสมัยดั้งเดิม (ก่อนปี พ.ศ. 2525) มาเป็นสมัยใหม่ (พ.ศ. 2525-ปัจจุบัน) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมนั้นเป็นการศึกษาประเภทของสังคม การจัดระเบียบของสังคม และสถานภาพทางสังคม ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ทำให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงในระบบความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคมที่ประกอบไปด้วยความสัมพันธ์ในเรื่องเกี่ยวกับบทบาท ระเบียบ แบบแผน ค่านิยม และวัฒนธรรม รวมถึง การศึกษาความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ทางด้านสังคม เช่น การเปลี่ยนแปลงทางนิเวศวิทยา ประชากร และเทคโนโลยี ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมนั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของชาวบ้าน หรือ จารีต กฎหมาย ศาสนา สิ่งประดิษฐ์ และวัตถุอื่น ๆ ในวิถีชีวิต ความรู้ ความเชื่อ ความเข้าใจ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านสังคม นั้นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้ชาวนาในชุมชนได้เปลี่ยนแปลงจากสังคมสมัยดั้งเดิมมาเป็นสังคมสมัยใหม่สามารถสรุปได้ ดังนี้

ความสัมพันธ์ทางสังคม

ชาวชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียวได้มีการเปลี่ยนแบบแผน และพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตจากสมัยดั้งเดิม (ก่อนพ.ศ. 2525) ที่ความสัมพันธ์ และพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันเป็นแบบปฐุมภูมิ หรือ Gemeinschaft มีชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่ายโดยบุคคลมีการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำกิจกรรมร่วมกันโดยมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก สมาชิกจะรู้จักกันอย่างคุ้นเคยกัน และมีความสัมพันธ์ฉันพี่น้องโดยมีฐานะความเป็นอยู่คล้ายคลึงกันโดยยึดถือจารีต ประเพณี

เป็นแนวทางในการติดต่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ต่อมาเมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมสมัยใหม่ (พ.ศ. 2525-ปัจจุบัน) การดำเนินชีวิตในชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียวมีลักษณะแบบแผน และพฤติกรรมเป็นแบบทฤษฎีภูมิ หรือ Gesellschaft การอยู่กันชุมชนจะมีลักษณะของความเป็นเมืองมากขึ้นคือ ชาวบ้านในชุมชนจะไม่ค่อยมีการพึ่งพาอาศัยกันมีการรู้จักกันอย่างผิวเผินต่างคนต่างทำงานในอาชีพของตน ส่วนใหญ่เป็นอาชีพที่ไม่ใช่อาชีพเกษตรกรรมแต่จะเป็นอาชีพที่ทำตามความสามารถ หรือความถนัดของแต่ละคน เช่น เปลี่ยนไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมรับเหมาก่อสร้าง รับจ้างทั่วไป การทำงานในสังคมสมัยใหม่จึงได้มีการนำกฎหมายเพื่อใช้สำหรับควบคุมความสัมพันธ์ต่อกันเป็นหลัก

หลักเกณฑ์การแบ่งงานทำ

สมัยดั้งเดิมทั้งสองชุมชนไม่มีการคำนึงถึงการแบ่งงานกันทำอย่างชัดเจนเนื่องจากเป็นสังคมเกษตรกรรมที่มีสมาชิกในครอบครัวมีการประกอบอาชีพในการทำนามีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน งานที่ต้องใช้แรงงานในนา หรืองานนอกบ้านตามบรรทัดฐาน (ปทัสถาน) ทางสังคมหรือตามขนบธรรมเนียมประเพณีทางสังคมส่วนใหญ่จะเป็นหน้าที่ของเพศชายอาจจะเป็นพ่อลูกชาย พี่ชาย น้องชาย เช่น การเตรียมดิน ลงดำนา ส่วนงานหว่านข้าว เกี่ยวข้าว เตรียมอาหารจะเป็นงานที่ไม่ได้ใช้แรงงานหนักจะเป็นหน้าที่ของเพศหญิงอาจจะเป็นแม่ ลูกสาว พี่สาว น้องสาวแต่ทั้งนี้การแบ่งงานกันทำในสมัยดั้งเดิมก็ไม่ได้มีการแบ่งงานกันทำอย่างชัดเจนนักงานที่ใครในครอบครัวพอที่จะทำหรือช่วยเหลือกันได้ก็จะลงไปทำ การแบ่งงานกันในสังคมสมัยใหม่ของชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียวสมาชิกในสังคมได้เปลี่ยนไปประกอบอาชีพต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากการทำนาในนา เช่น การทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม รับจ้าง รับเหมาก่อสร้าง รับซ่อมรถยนต์ ฯลฯ งานต่าง ๆ เหล่านี้จำเป็นต้องใช้ความสามารถหรือความชำนาญเฉพาะด้านและมีการกำหนดระยะเวลา มีค่าตอบแทนเป็นตัวเงิน งานแต่ละงานในสังคมสมัยใหม่จึงต้องอาศัยหลักในการแบ่งงานกันทำอย่างชัดเจนที่แน่นอน

หลักเกณฑ์ของการทำมาหากิน

เนื่องจากสมัยดั้งเดิมชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียว เป็นสังคมกสิกรรม การเพาะปลูกเป็นไปเพื่อการบริโภคไม่มีการใช้เครื่องมือที่ทันสมัย โดยมีการใช้คนไถในการไถนา มีการไถนาจากแรงงานสัตว์ มีการใช้เกี่ยวเกี่ยวข้าว คราด จอบ ฯลฯ และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สมัยใหม่การทำนาในสมัยดั้งเดิมไม่ใช่เป็นการบริโภคอีกต่อไปแล้ว แต่เป็นไปเพื่อการค้าเป็นหลัก มีการนำเครื่องมือที่ทำจากเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้โดยเฉพาะจากประเทศตะวันตก และประเทศญี่ปุ่นเพื่อเร่งในการผลิตหลักเกณฑ์การทำมาหากินที่เป็นแบบกสิกรรมได้ถูกเปลี่ยนไปเพื่อมุ่งการตลาดที่นอกเหนือจากสินค้าเกษตร

หลักเกณฑ์จากเทคโนโลยี

สมัยดั้งเดิมของชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียวย มีการใช้เทคโนโลยีแบบเดิมโดยชาวนาไม่ค่อยมีการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก การเดินทางไม่ค่อยมีความสะดวก เนื่องจากต้องอาศัยเรือในการเดินทางและถนนที่ยังเป็นดิน อาชีพของชาวนายังคงผูกพันกับธรรมชาติ และขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรมความเชื่อแบบเดิม และเมื่อเข้าสู่สมัยใหม่ หรือสังคมเมือง ชาวนาในชุมชนส่วนใหญ่ได้เปลี่ยนวิถีทางในการดำรงชีวิตด้วยการไปประกอบอาชีพอื่นที่ไม่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถ และเทคนิคมากนัก เช่น การเข้าไปสู่การทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่มีการใช้เครื่องมือที่ทันสมัยการดำเนินชีวิตจึงไม่ค่อยให้ความสำคัญกับคนส่วนรวมแต่จะให้ความสำคัญกับความเป็นส่วนตัวเป็นที่ตั้ง

หลักเกณฑ์ทางเศรษฐกิจในการแบ่งความเจริญ

การที่ชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียวย ส่วนใหญ่มีรายได้จากสินค้าเกษตรกรรมมีการทำนาผลิตข้าวเป็นหลักและเป็นแหล่งทางการค้าโดยเฉพาะการค้าข้าวที่ใช้เส้นทางบริเวณลุ่มน้ำบางปะกงที่มีมาตั้งแต่สมัยดั้งเดิมถึงแม้ว่าในสังคมสมัยใหม่ในชุมชนจะมีการเปลี่ยนแปลงการผลิตโดยเน้นไปที่การผลิตเพื่อการค้า มีแหล่งการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมที่ต้องใช้เทคโนโลยีและการเดินทางที่อาศัยรถยนต์ก็ตามประกอบกับพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ของชุมชนเป็นประตูไปสู่ภาคตะวันออกที่มีความเจริญอันประกอบไปด้วยแหล่งอุตสาหกรรม แหล่งการค้า แหล่งท่องเที่ยว ชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียวยจึงเป็นชุมชนที่อยู่ในขอบข่ายที่อาศัยหลักเกณฑ์ทางเศรษฐกิจในการแบ่งความเจริญร่วมอยู่ด้วย

การจัดระเบียบทางสังคม หรือ ระเบียบสังคม หรือ โครงสร้างทางสังคม

ชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียวย แต่เดิมมีการจัดระเบียบสังคมหรือโครงสร้างทางสังคมที่เป็นแบบแผนพฤติกรรมที่เป็นความคาดหวังของสังคมในการใช้เป็นเครื่องยึดถือ และเป็นความรู้สึก ตลอดจนเวลาจากการที่กระทำไปทั้งที่เป็นความรู้สึกสบายใจ หรือวิตกกังวลโดยกลัว การกระทำของตนที่กระทำไปนั้นจะถูกลงโทษ หรือมีปฏิกิริยาตอบโต้ซึ่งการกระทำของทั้งสองชุมชนในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากสมัยดั้งเดิมซึ่งเป็นภาวะทางสังคมไม่สามารถจะควบคุมสมาชิกของสังคมให้ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนที่วางไว้ หรือ เป็นสภาวะที่สถาบันทางสังคมไม่สามารถรักษาไว้ได้

บรรทัดฐาน หรือ ปทัสถานทางสังคม

1. วิถีประชา เป็นแนวทางของชาวชุมชนในการดำเนินชีวิตที่มีมาตั้งแต่สมัยดั้งเดิมไม่ว่าจะการกิน การเดิน การนั่ง และการแต่งกาย และเมื่อเข้าสู่สมัยใหม่แนวทางในการดำเนินชีวิตได้เปลี่ยนไปด้วยชาวบ้านเริ่มกินอยู่เป็นไปตามแบบสังคมเมือง คือ รับประทานอาหารนอกบ้าน

การเดินทางไปไหนมาไหนขาดการนอนน้อยอย่างเช่นในสมัยดั้งเดิมที่มีการกัมสรีระลงหรือโค้งตัวลงเมื่อเดินผ่านผู้ใหญ่ ส่วนการนั่งจะนั่งแบบตามสมัย คือ จะนั่งแบบไขว่ห้าง และการแต่งกายเป็นไปตามแฟชั่นหรือเสื้อผ้ารัดรูป

2. จารีต เป็นกฎเกณฑ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ชาวชุมชนทั้งสองยังคงให้ความสำคัญในการให้ความเคารพต่อผู้ใหญ่ และแสดงความกตัญญูกับบิดามารดาด้วยการตอบแทนบุญคุณเลี้ยงดูในยามที่สุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงและในยามที่เจ็บไข้ได้ป่วยที่คอยเฝ้าดูแลรักษาอย่างใกล้ชิดแต่เนื่องจากสภาพของโครงสร้างของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่สมาชิกภายในครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว บางครอบครัวต้องออกไปทำงานนอกบ้านหรือไปทำงานห่างไกลหรือนอกชุมชนไม่มีเวลากลับบ้านพอถึงเทศกาลงานบุญ หรือวันหยุดนักขัตฤกษ์ เช่น งานวันสงกรานต์ ซึ่งทางวัดจะจัดงานบุญที่วัดมีการดักบาตร ทำบุญให้กับผู้ที่ล่วงลับไปแล้วมีการสงฆ์น้ำพระ มีการรดน้ำดำหัวให้กับผู้ที่ให้ความเคารพ เพื่อเป็นการขอพรให้กับลูกหลานเพื่อความร่วมมือเป็นสุข ซึ่งงานบุญดังกล่าวชาวบ้านในชุมชนได้ให้ความสำคัญลดลงกว่าสมัยดั้งเดิมเนื่องจากเวลาหยุดที่จำกัดหรือในบางบริษัท ห้างร้านต่าง ๆ ไม่ได้หยุดหรือมีวันหยุดที่ไม่ตรงกับวันหยุดนักขัตฤกษ์หรือชาวบ้านบางคนสร้างครอบครัวใหม่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจึงน้อยลงด้วย

3. การบังคับใช้กฎหมาย ในสังคมสมัยใหม่ของชุมชนสีขาว ที่มีการขยายตัวของประชากรรวมถึงความเป็นเมืองและเป็นพื้นที่ที่มีการเกิดขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรม บ้านเช่า อพาร์ทเมนต์ คอนโดซึ่งมีความเป็นเมือง และมีความทันสมัยมากกว่าชุมชนสีเขียวนั้น มีลักษณะของความเป็นชนบททำให้ชุมชนสีขาว มีความแตกต่างอย่างสิ้นเชิงจากชุมชนสีเขียวนั้น แต่สิ่งที่เป็นไปตามมาของความทันสมัย และความเป็นเมืองดังกล่าวกับพบว่าชุมชนสีขาวเป็นแหล่งมั่วสุมของกลุ่มวัยรุ่นที่มีการติดยา และค้ายาเสพติดที่มีการแพร่กระจายในชุมชนการใช้กฎหมายจึงเป็นมาตรการในการควบคุมชุมชนซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่เคยปรากฏขึ้นในสมัยดั้งเดิม

4. สถานภาพทางสังคม ลักษณะสังคมสมัยใหม่ของชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียวนั้น มีสถานภาพ หรือ บทบาท ที่เป็นโครงสร้างของสังคมที่มีซับซ้อนและแตกต่างไปจากสมัยดั้งเดิมที่สมาชิกในครอบครัว หรือในชุมชนที่มีตำแหน่งมากมายตามมา เนื่องจากความสามารถเฉพาะ เช่น คุณลุงทอง ยิ้มแย้ม มีสถานะเป็นพ่อ ลุง ปู่ ตา ของครอบครัวแต่ในขณะเดียวกัน คุณลุงทอง ซึ่งมีอาชีพเกษตรกรปลูกข้าวที่เป็นคนเก่ง และเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถในการประกอบธุรกิจร่วม

ด้วยได้เปิดบริษัทผลิตปุ๋ยชีวภาพประสบความสำเร็จ และในขณะเดียวกันทำให้ลุงขวัญชัยได้รับการ ยอมรับจากชาวบ้านในชุมชนให้เป็นปราชญ์ชาวบ้าน เนื่องจากยึดหลักเกษตรกรที่ควบคุมไปกับเศรษฐกิจพอเพียงที่ไม่เน้นสารเคมีในการบำรุงและเร่งการผลิตซึ่งทำให้ไม่เกิดสารตกค้างในดิน น้ำ และอากาศ

5. สถาบันทางสังคม สถาบันครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงไปจากสมัยดั้งเดิมอย่างมาก ครอบครัวสมัยใหม่จะไม่นิยมการแต่งงาน แต่จะอยู่กันก่อนแต่งงานหรือเมื่อแต่งงานแล้วจะมีลูกน้อยหรือไม่นิยมมีลูกเนื่องจากไม่มีคนคอยดูแล และมีพื้นฐานความคิดที่ว่าสามารถจะหาเงินเลี้ยงตัวเองก็ลำบากอยู่แล้วถ้ามีลูกจะทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมากและไม่สามารถจะส่งลูกเรียนในชั้นการศึกษาที่สูงยิ่งขึ้นได้

6. สถาบันทางเศรษฐกิจ ในสังคมสมัยใหม่การผลิตจะเป็นไปเพื่อการจำหน่ายมากกว่าการผลิตเพื่อเป็นการบริโภค หรือ มีการแลกเปลี่ยนด้วยสิ่งของต่อสิ่งของ หรือ ด้วยแรงงานกับสิ่งของอย่างเช่นสมัยเดิมไม่มีการแลกเปลี่ยนอีกต่อไปแล้ว ผลผลิต สินค้าต่าง ๆ ทำขึ้นเอง ผลิตขึ้นหรือรับมาจะเป็นการซื้อขายแลกเปลี่ยนด้วยระบบเงินตราโดยผ่านสถาบัน หน่วยงาน ตลาดเพื่อเป็นศูนย์กลาง

7. สถาบันการศึกษา การถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกใหม่ในสังคมรวมถึงการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่งการเปลี่ยนแปลงของชุมชนสีขาวและชุมชนสีเขียวยุคสังคมดั้งเดิมการศึกษายังมีลักษณะไม่เป็นทางการมีการเรียนการสอนที่วัดโดยพระสงฆ์ที่จะให้ความรู้อบรมสั่งสอนทางด้านศีลธรรม และความรู้ทั่วไปต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สมัยใหม่การศึกษาเริ่มมีการเรียนแบบห้องเรียนอย่างเป็นทางการและมีการกำหนดการเข้าเรียนอย่างเป็นทางการจนกระทั่งการเปลี่ยนแปลงได้เข้าสู่สมัยใหม่สถานที่เรียนในชุมชนทั้งสองได้แก่ โรงเรียนวัดสีขาว โรงเรียนวัดคลองสีเขียวน โรงเรียนเทศบาลกอไผ่ และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้พัฒนา และเป็นแหล่งการเรียนรู้มีการพัฒนาอันประกอบไปด้วยหลักสูตรต่าง ๆ อย่างครอบคลุมทั้งการสอบเข้าเรียน การสอน การฝึกอบรม

8. สถาบันศาสนา วัดเป็นศูนย์กลางของระบบความเชื่อ และที่พึ่งทางใจของคนกับสิ่งที่อยู่นอกเหนือธรรมชาติด้วยการทำพิธีกรรมผ่านงานบุญต่าง ๆ มีการสวดอ้อนวอนแผ่เมตตา ซึ่งชาวบ้านในชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียวยุคใช้เป็นแบบแผนในการในการประพฤติปฏิบัติมาตั้งแต่สมัยดั้งเดิมแต่ด้วยความเจริญ และความทันสมัยเข้ามาสู่ในชุมชนมีการตั้งขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรม จำนวนมากทำให้วิถีชีวิตชาวบ้านได้เปลี่ยนแปลงไปจากวิถีการผลิตแบบ เกษตรกรรมเข้าสู่อุตสาหกรรมทุกอย่างเป็นไปด้วยความเร่งรีบ กระบอบของเวลา และรายได้ทำให้ชาวชุมชนในปัจจุบันคนไม่ค่อยมีศีลธรรม และเป็นเหตุให้มีการก่ออาชญากรรมมากขึ้น

9. สถาบันวิทยาศาสตร์ การดำรงชีวิต และวิถีการผลิตของชาวชุมชนในสมัยดั้งเดิมยังคงมีชีวิตอย่างเรียบง่ายเครื่องมือที่ใช้ในการผลิต หรือ ปัจจัยการผลิตที่มีความล้าสมัยและเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในชุมชนเกิดขึ้นมีการสร้างถนนหนทางทดแทนการเดินทางโดยเรือมีการนำเครื่องใช้ไม้สอยและการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้หรือลอกเลียนแบบ เช่น มีการใช้รถ

แทรกเตอร์ รถไถนา แทนแรงงานสัตว์ มีการใช้เครื่องหว่านข้าว เครื่องเก็บเกี่ยวผลผลิตด้วยเทคโนโลยี หรือหลักการทางวิทยาศาสตร์เข้ามาใช้ทำให้มีความสะดวกขึ้นทำให้วิถีในการดำเนินชีวิตจึงได้เปลี่ยนแปลงตามมาด้วย

10. สถาบันการปกครอง สมัยดั้งเดิมการคัดเลือกผู้ปกครองจะใช้วิธีการคำนึงถึงความเป็นผู้มีอาวุโส หรือผู้นำที่ได้รับการยอมรับจากชาวบ้านต่อมา มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองเสียใหม่ทำให้ในชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียวย มีการปกครองทั้งระบบ การปกครองครอบคลุมส่วนท้องที่ และการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีทั้งผู้ใหญ่บ้าน กำนันและองค์การบริหารส่วนตำบล กอไผ่ และเทศบาลตำบล กอไผ่ ซึ่งระบบการปกครองดังกล่าวยังคงมีลักษณะคล้ายกับระบบการปกครองแบบสมัยดั้งเดิมที่อาศัยความใกล้ชิดกับประชาชนเป็นมูลฐาน ทั้งนี้ศึกษาได้จากการที่ชุมชนมีการเลือกผู้ปกครองส่วนท้องที่ที่มีการเลือกผู้ใหญ่บ้าน ชาวบ้านในชุมชนยังคงมีระบบอุปถัมภ์ที่อาศัยความเป็นเครือญาติ บุคคลใกล้ชิดในการลงคะแนนเสียงแต่สิ่งหนึ่งที่ผู้วิจัยสังเกต และได้จากการให้สัมภาษณ์ชาวบ้านการเลือกผู้ใหญ่บ้านในชุมชนจะเลือกจากความสามารถ การเอาใจใส่ช่วยเหลือประชาชน และภูมิหลังการทำงานก่อนที่จะเป็นผู้ใหญ่บ้านร่วมด้วย ส่วนการปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีทั้งผู้ที่เป็ทั้งข้าราชการประจำ และข้าราชการที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งข้าราชการทางการเมืองผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามายังคงเป็นผู้มีบทบาทของชุมชนหรือเคยเป็นใหญ่บ้าน กำนัน หรือเป็นผู้นำชุมชนในอดีตที่เป็นคนในท้องถิ่นที่มีเพียง 2-3 ตระกูล

11. สถาบันสันตนาการ ชาวบ้านในชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียวย เมื่อเคลื่อนย้ายเข้ามาตั้งรกรากที่เป็นชุมชนในปัจจุบันจะมีการขุดคลองเพื่อใช้เป็นทางสัญจร ไปมาภายในชุมชน และอาศัยน้ำในการใช้เป็นปัจจัยการผลิตข้าวซึ่งเป็นอาชีพหลักในชุมชนชาวบ้านจะใช้เวลาเพื่อการสันตนาการ หรือพักผ่อนหย่อนใจในระหว่างที่ว่างจากฤดูกาลผลิตด้วยการแข่งเรือภายในชุมชนและชุมชนใกล้เคียงต่อมาเมื่อชุมชนเริ่มมีความเจริญยิ่งขึ้นเริ่มมีการทำถนนจากดิน เป็นลูกรัง และเป็นเปลี่ยนเป็นถนนคอนกรีต มีการใช้รถยนต์ติดต่อดูระหว่างภายใน และภายในชุมชนได้สะดวกมากยิ่งขึ้นการเดินทางโดยเรือเริ่มน้อยลงและในปัจจุบันชาวบ้านในชุมชนแทบจะไม่มีการเดินทางโดยเรือทำให้วิถีชีวิตที่อาศัยอยู่ข้างริมน้ำกลายมาเป็นการอาศัยอยู่ติดริมถนนแทน การสันตนาการโดยเรือจึงเลิกไปในที่สุดถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีการรื้อฟื้นโดยนำประเพณีการแข่งขันในช่วงหลังเข้าพรรษาโดยทางวัดจัดให้มีงานประเพณีจุลกฐินขึ้นที่วัดสีขาวก็ตาม การแข่งเรือที่เคยเป็นสันตนาการในสมัยดั้งเดิมกลายเป็นวัฒนธรรมประเพณีที่เกิดขึ้นชั่วข้ามคืนแต่ก็ไม่ได้เป็นสันตนาการที่เกิดขึ้นจากวิถีในการดำรงชีวิตของชุมชน นอกจากนั้นการแสดงสันตนาการในปัจจุบันที่

เกิดขึ้นและจัดให้มีกาใช้วิถีชีวิตของชาวบ้านในชุมชน เช่น การแข่งขาล้างโดยใช้พื้นที่ของหน้าวัดคลองสีเขียว เพื่อความสนุกสนานและมีรางวัลโดยจะจัดขึ้นพร้อมกับในงานบุญ

12. การควบคุมทางสังคม มาตรการที่ใช้ในการควบคุมทางสังคมของชาวชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียว ในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างจำกัดมีความแตกต่างไปจากสมัยดั้งเดิมที่มี การอยู่ร่วมกันอย่างสะดวกสบายไม่มีกฎเกณฑ์ชาวบ้านจะช่วยกันดูแลปกป้องรักษาในรูปแบบ สมัยใหม่การควบคุมสังคมของชาวบ้านในชุมชนทุกอย่างจะออกมาเป็นกฎระเบียบข้อบังคับกฎหมาย ในการควบคุมสังคม นอกจากองค์ประกอบของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ศึกษาได้จากประเภท สังคม การจัด ระเบียบทางสังคม หรือระเบียบทางสังคม หรือ โครงสร้างทางสังคม การศึกษา การเปลี่ยนแปลงทาง สังคมที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมข้าวของชาวนาชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียว ยังต้องประกอบไปด้วยลักษณะของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ตัวการที่ก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงทาง สังคม และแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงของสังคมร่วมด้วยในการศึกษาด้วย ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

การที่ในแต่ละสังคมจะมีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต หรือแบบของความสัมพันธ์ทางสังคม ได้ช้า หรือเร็วตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมยังขึ้นอยู่กับอิทธิพลแวดล้อม ทางด้านอื่นร่วมด้วย

13. อาชีพของประชากร ในชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียรมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นจาก สมัยดั้งเดิมเรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบันทำให้ภายในชุมชนมีการปรับตัวเพื่อเพิ่มผลผลิต การมุ่งเพิ่ม ผลผลิตดังกล่าวทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้น เช่น บางครอบครัวยังมีอาชีพทำนาแต่พอฤดูร้อนน้ำไม่ เพียงพอต่อความต้องการ ในการผลิตข้าวทำให้เกิดความขัดแย้ง หรือ ทะเลาะกันขึ้นระหว่างชาวนา ของทั้งสองชุมชนที่ผลิตข้าวเพื่อช่วงชิงน้ำในคลองสีขาว และคลองสีเขียว นอกจากนั้นยังมีชาวนา จำนวนมากที่มีการเปลี่ยนอาชีพจากการผลิตข้าวไปประกอบอาชีพอื่น หรือบางครอบครัวถึงกับมี การย้ายถิ่นเพื่อไปประกอบอาชีพในชุมชนอื่น เช่น ประกอบอาชีพรับเหมาก่อสร้าง รับจ้างผลิตข้าว ทำงานในโรงงานที่ตั้งอยู่ในชุมชน ทำงานโรงงานผลิตถุงพลาสติก ทำงานผลิตรถยนต์โตโยต้าที่อยู่ ในนิคมอุตสาหกรรมเวลโก ฯลฯ

14. สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ นับได้ว่าเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญเนื่องจากในสมัย ดั้งเดิม ชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียวมียการผลิตข้าวเป็นอาชีพหลักเพื่อการบริโภคที่อาศัยปัจจัย สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติอันประกอบไปด้วยทรัพยากรดิน น้ำ ภูมิอากาศ เป็นปัจจัยสำคัญต่อ การผลิตข้าวต่อมาเมื่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติได้เปลี่ยนแปลงไปชาวนาไม่สามารถควบคุมได้ ประกอบกับในบางฤดูมีน้ำทะเลเข้าท่วมถึงก่อให้เกิดความเค็มของดิน รวมทั้งในบางฤดูหรือบางปี น้ำในคลองประเวศบุรีรมย์ แห่งขอดคลองสีขาว และคลองสีเขียวที่เป็นคลองในชุมชนไม่มีน้ำ

เพียงพอเนื่องจากไม่สามารถสูบน้ำมาจากคลองประเวศบุรีรมย์ได้สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเหล่านี้จึงเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ชาวนาทั้งสองชุมชนได้หันไปประกอบอาชีพอื่นร่วมด้วยครอบครัวของชาวนาจำนวนมากถึงขนาดเลิกการผลิตข้าวไปประกอบอาชีพอื่น

15. เทคโนโลยี ชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียว มีการเปลี่ยนแปลงจากสมัยดั้งเดิมที่ใช้เครื่องมือการผลิตอย่างง่ายที่ทำขึ้นเอง หรือหาซื้อในชุมชนใกล้เคียงและมีการใช้แรงงานสัตว์ช่วยในการผลิต ต่อมาเมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงมีความทันสมัยมากขึ้นชาวนาในชุมชนยอมรับในเครื่องมือการผลิตที่ประดิษฐ์คิดค้นขึ้นใหม่มาแทนการผลิตเดิมมีการนำรถแทรกเตอร์เครื่องหว่าน เครื่องไถเข้ามาใช้แทนแรงงานสัตว์ มีการใช้รถยนต์ขนส่งสินค้าแทนเรือมีการใช้โทรศัพท์มือถือในการติดต่อทำให้เกิดมีการแพร่กระจายอย่างกว้างขวางซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้สังคมชนบทมีความเป็นเมืองมากขึ้น โครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมจึงได้มีการเปลี่ยนแปลงไป

16. ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม หรืออุดมการณ์ เป็นสิ่งที่ชาวชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียวมีแนวทางที่เปลี่ยนแปลงไปจากสังคมดั้งเดิมในลักษณะแบบวิวัฒนาการที่เป็นการเปลี่ยนแปลงทีละเล็กละน้อย และใช้เวลานานในการเปลี่ยนไปสู่วิถีชีวิตใหม่ที่ไม่ซ้ำแบบเดิมแม้ในชุมชนจะมีขั้นตอนของความรุ่งเรือง และความเสื่อมทางเศรษฐกิจ แต่แนวโน้มของสังคมส่วนใหญ่มีทิศทางไปสู่ความก้าวหน้าและความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นโดยความซับซ้อนนั้นเป็นความซับซ้อนทางสังคมดั้งเดิมที่มีความเป็นชนบทได้เปลี่ยนไปสู่สังคมเมือง สังคมประเพณีดั้งเดิมได้เปลี่ยนไปสู่สังคมสมัยใหม่ระบบความเชื่อในเทวนิยมได้เปลี่ยนไปสู่สังคมแบบวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่ในเรื่องของค่านิยมของในชุมชนนั้นกับเห็นความสำคัญในเรื่องวัตถุเรื่องเงินตรา อำนาจ ตำแหน่งมากกว่าความสำคัญทางด้านจิตใจที่มีอยู่ในสังคมดั้งเดิมที่มีการให้ความช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกัน และกันโดยเฉพาะการเลือกตัวแทนของประชาชนเข้าไปทำหน้าที่ในการบริหารประเทศทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ซึ่งการได้มาของตำแหน่งจะได้มาด้วยการแจกเงิน แจกทองและข้อพันระสัญญาต่าง ๆ ว่าจะให้เมื่อได้รับคะแนนเสียงเข้ามาทำหน้าที่นั้น ๆ ซึ่งทำให้ขาดเจตนารมณ์อย่างแท้จริงตามรัฐธรรมนูญตั้งแต่ฉบับที่ 16 ที่ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมาที่เน้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างแท้จริงในการปกครอง

ตัวการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

นอกจากปรากฏการณ์ธรรมชาติมีส่วนที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ปัจจัยตัวบุคคลยังมีส่วนทำให้ชาวบ้านในชุมชนสมัยดั้งเดิมมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไปด้วยเนื่องจากการเดินทางติดต่อไปมาไม่บ่อยสะดวกนักจนกระทั่งมีการเปลี่ยนแปลงมีการสร้างถนนขึ้นทำให้ชาวบ้านสามารถติดต่อภายใน และระหว่างชุมชนได้สะดวกชาวบ้านจึงได้ออกไปจับจ่ายใช้สอยหา

ซื้อสินค้า หรือปัจจัยการผลิตจากพ่อค้า และแหล่งการค้าที่รับสินค้าจากภายนอกชุมชนการรับสินค้าหรือปัจจัยต่าง ๆ จึงเป็นตัวการหนึ่งที่ทำให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลงได้

กล่าวสรุปได้ว่า ชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียว มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมแบบวิวัฒนาการที่มีลักษณะแบบค่อยเป็นค่อยไปที่มีการเปลี่ยนแปลงเรื่อยมาตั้งแต่สมัยดั้งเดิม จนกระทั่งสมัยใหม่ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้นจากการศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ ของสังคม ได้แก่ ประเภทของสังคม การจัดระเบียบทางสังคม หรือ โครงสร้างทางสังคม และลักษณะของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียว ยังมีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีลักษณะเช่นเดียวกับนักวิชาการทางด้านสังคมวิทยาได้กล่าวถึงแนวโน้มของสังคมมีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทไปเป็นสังคมที่มีความเป็นเมืองมากขึ้น การผลิตแบบเกษตรกรรมมีการเปลี่ยนแปลงเป็นอุตสาหกรรม และมีการดำเนินธุรกิจแบบทุนนิยมทำให้เกิดการแพร่กระจายวัฒนธรรมมวลชน เช่น การสื่อสารมวลชน การใช้ชีวิตแบบคนยุคใหม่ที่อาศัยวัสดุเครื่องทุ่นแรง สิ่งที่เป็นวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และทำให้เกิดการเคลื่อนไหวที่มีลักษณะความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น

ทางด้านวัฒนธรรม

การที่ชาวชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียว มีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม และวัฒนธรรมข้าวซึ่งเป็นแบบแผนการดำเนินชีวิต และพฤติกรรมที่บุคคลในสังคมได้ประพฤติปฏิบัติติดต่อกันมาเป็นระยะเวลานานไปสู่แบบแผนใหม่ที่ยังไม่เคยชิน หรือเคยปฏิบัติมาก่อนนั้นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจึงเป็น สิ่งที่ไม่ค่อยมีผู้ใดให้ความสนใจว่าใครเป็นผู้เริ่มในระบบพฤติกรรม และใครเป็นผู้สร้าง หรือเป็นผู้กระทำแต่การกระทำ หรือพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นอาจจะเปลี่ยนช้า หรือเร็วก็ได้ขึ้นอยู่กับกาลเวลา และหรือสมาชิกในสังคมนั้น ๆ ด้วยว่าจะยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหรือไม่ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม และวัฒนธรรมข้าวของชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียวที่มีการเปลี่ยนแปลงจากสมัยดั้งเดิม (ก่อนพ.ศ. 2525) มาเป็นสมัยใหม่ (พ.ศ. 2525-ปัจจุบัน) นั้นสามารถหาข้อสรุปคร่าว ๆ ดังนี้

1. ขบวนการทางจิตวิทยา การที่ชาวบ้านในชุมชนมีการรับรู้โดยไม่รู้ตัว และการรับรู้แบบกึ่งรู้ตัว การรับรู้ที่ไม่รู้ตัวนั้นเป็นการที่ชาวบ้านในชุมชนได้มีโอกาสเดินทางได้รับความสะดวกมากขึ้นทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันกับบุคคลภายนอกด้วยการเจรจาติดต่อกับพ่อค้าเพื่อนบ้าน หรือบุคคลอื่น ๆ ทำให้มีการนำเครื่องมือ หรือ วิธีการผลิตรูปแบบใหม่นำเข้ามาใช้ในชุมชนอย่างไม่รู้ตัว ส่วนการรับรู้กึ่งรู้ตัวนั้นชาวบ้านได้รับรู้ในเครื่องมือ หรือสิ่งใหม่ ๆ ที่ใช้ในการผลิตแต่บางรายก็ไม่ได้ให้ความสนใจกับเครื่องมือ หรือสิ่งใหม่ที่เกิดขึ้น หรือ มีการนำเครื่องมือเหล่านั้นมาใช้อย่างไม่เปิดเผยจึงไม่สามารถบอกได้ว่าการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม และวัฒนธรรมข้าวมีการเปลี่ยนแปลง

พฤติกรรมไปอย่างไร คิดอะไร และใครเป็นคนคิด อย่างกรณีที่นายยกย่อง ดิงาม ชาวนาในชุมชนเขียวได้เข้ารับการแนะนำเมล็ดพันธุ์ข้าวจากพ่อค้าชาวแปดริ้วและในเวลาเดียวกันก็ได้รับการแนะนำจากพ่อค้าและในขณะเดียวกันได้เห็นเครื่องไถนาของชุมชนใกล้เคียงจึงได้มีการเลียนแบบซึ่งการประพฤติดิปฏิบัติของนายยกย่อง ดิงาม เมื่อได้ถูกซักถามในเรื่องการได้มา หรือการใช้ปัจจัยการผลิตนายยกย่อง ดิงาม บางครั้งไม่ได้ให้คำตอบได้ถึงที่มาของปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เหล่านั้น

2. ประสบการณ์ ชาวบ้านในชุมชนสีข้าว และชุมชนสีเขียว ได้รับวิธีการผลิตข้าวด้วยการใช้ควายทำนา การนำเครื่องมือการผลิตมาใช้ที่หาซื้อได้จากในชุมชน ชุมชนใกล้เคียง และมีการประกอบ พิธีกรรม เช่น การไหว้แม่โพสพ การทำบุญลาน การทำพิธีเปิดปิดยุงข้าว การทำขวัญข้าว ซึ่งได้รับประสบการณ์จากอดีตทั้งบรรพบุรุษ ปู่ย่า ตายาย เพื่อนบ้าน เครือญาติซึ่งใช้เป็นแบบแผนในการผลิตมาตั้งแต่สมัยดั้งเดิมซึ่งเมื่อมีการซักถามชาวนาในชุมชนซึ่งได้คำตอบในทำนองเดียวกันว่าตนได้รับการถ่ายทอดสืบต่อกันมา หรือเห็นพฤติกรรมในการผลิตข้าวแต่ไม่สามารถจดจำได้ว่าเริ่มมีการถ่ายทอดหรือได้รับการถ่ายทอดเมื่อไหร่ แต่สิ่งที่ได้รับจากประสบการณ์ในอดีตทำให้ตนเองและครอบครัวได้ใช้เป็นแบบแผนพฤติกรรมโดยสามารถนำมาโต้แย้งด้วยการให้เหตุผลแต่กลับล้มไปว่าสิ่งที่ได้มาอย่างถึงหรือโต้แย้งนั้นเป็นการเลียนแบบพฤติกรรมทางสังคมมาเป็นของตนเองและได้นำมาประยุกต์ใช้กับสังคมสมัยใหม่

3. การโยกย้าย ก่อนที่ชาวนาจะโยกย้ายมาตั้งรกรากในชุมชนสีข้าว และชุมชนสีเขียว ซึ่งเป็นชุมชนใหม่ที่ชาวนาไม่เคยอยู่มาก่อนและเพื่อเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ชาวนาจึงได้มีการปรับตัวให้กับกลุ่มใหม่จึงสร้างพฤติกรรมเพื่อการยอมรับในการผลิตที่มีชาวนาหรือชาวบ้านอยู่มาก่อนวิธีการผลิตที่เคยใช้ในชุมชนดั้งเดิมจึงเป็นสิ่งที่อยากจะสังเกตให้เห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงการผลิตที่เกิดขึ้นใน ชุมชนได้

5. สภาพจิตใจได้อำนึก ระบบความเชื่อ ค่านิยม การอบรมสั่งสอนที่มีมาตั้งแต่สมัยดั้งเดิมของชาวชุมชนสีข้าว และชุมชนสีเขียว ทำให้เคยชินให้กระทำหรือปฏิบัติหรือทำตามผู้ใหญ่ให้ทำให้การปฏิบัติตามไม่ค่อยสร้างความขัดแย้งแต่อย่างใดดังนั้นเมื่อมีวิธีการผลิตสมัยใหม่เข้ามาสู่ชุมชนเช่น มีการนำเครื่องไถนา เครื่องหว่าน เครื่องนวด เครื่องเก็บเกี่ยว ฯลฯ เข้ามาใช้หรือเห็นต้นแบบชาวนาบางคนจึงค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงและยอมรับเครื่องมือสมัยใหม่ในที่สุด

6. ความรู้สึกร่วม และความผูกพันทางสังคม การที่ชาวนามีความรู้สึกร่วมที่ได้รับรู้ในสิ่งที่เกิดขึ้นในชุมชนไม่ว่าจะเป็นการยอมรับต่อวัฒนธรรมใหม่ หรือเครื่องมือสมัยใหม่ที่เกิดจากการแนะนำ หรือเห็นวิธีการปฏิบัติจึงนำไปใช้หรือประพฤติดิปฏิบัติตาม การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม นอกจาก 6 ประการตามที่กล่าว การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมข้าว

ของชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียวยังสามารถแบ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัตถุ และการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัตถุที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ การที่ชาวบ้านได้เปลี่ยนเครื่องมือการผลิตที่ใช้สมัยดั้งเดิมที่มีการนำสัตว์มาใช้เป็นแรงงาน เช่น วัว ควาย มีการใช้เกวียนเกี้ยวข้าว ใช้เกวียนในการบรรทุกข้าวและเป็นพาหนะ กระบุงข้าวจากการสานขึ้นของชาวบ้าน การเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สมัยใหม่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในชุมชนชาวนาจะค่อย ๆ เลิกใช้วิธีการผลิตอย่างเดิมที่นำควายมาช่วยไถนา เปลี่ยนมาใช้เครื่องไถนาเดินตามต่อมาก็นำเครื่องไถนาที่เป็นเครื่องยนต์คันขึ้นบังคับได้มาใช้แทนเลิกใช้เกวียนบรรทุกข้าว เลิกใช้การหว่าน เครื่องนวดข้าว เครื่องเกี่ยวข้าวด้วยแรงงานคนมาใช้แรงงานเครื่องจักรกลที่อาศัยเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีการเตรียมดินด้วยเครื่องไถนา เครื่องหว่านข้าว นวดข้าว เกวียนข้าว เครื่องพ่นยาฆ่าแมลง การใช้สารเคมี และในส่วนของ การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุนี้มีลักษณะเป็นนามธรรมซึ่งสังเกตเห็นได้ยากเพราะนามธรรมในที่นี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับระบบค่านิยม บรรทัดฐาน และสัญลักษณ์ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้อาจจะมาจากแหล่งที่มาของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกกระบวนสังคม เช่น การที่ชาวนาได้รับแนวความคิด หรือการได้รับการรับรู้จากวัฒนธรรมในชุมชนที่ได้รับถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ หรือวัฒนธรรมตะวันตกที่เป็นวัฒนธรรมภายนอกทำให้เกิดการประสมประสานเป็นแนวความคิดใหม่พฤติกรรมในการดำเนินชีวิต จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงไปซึ่งในชุมชนสีขาวและชุมชนสีเขียวยังคงมีความสัมพันธ์ในลักษณะเครือญาติ การช่วยกันลงแรง เพื่อทำงานในไร่ นา การร่วมทำงานในพิธีงานบุญ การแลกเปลี่ยนผลผลิตต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ถูกเปลี่ยนไปเป็นอัตราค่าจ้างแรงงานทำให้ความสัมพันธ์ทางด้านจิตใจจึงได้ถูกกลดทอนลง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้นำมาซึ่งการที่ชาวนาได้เปลี่ยนพฤติกรรมในการดำรงชีวิตและพฤติกรรมในการผลิตที่มีความเร่งรีบ มีความเป็นเอกเทศที่คำนึงถึงการทำงานที่ให้ทันกับช่วงเวลา อย่างเช่นการเข้าสู่การผลิตใหม่ที่ทำในโรงงานอุตสาหกรรมที่มีผลตอบแทน

ตารางที่ 5-1 ความแตกต่างทางด้านสังคม และวัฒนธรรม สมัยดั้งเดิม และสมัยใหม่ของ
ชุมชนสีขาวและชุมชนสีเขียวย

สังคม และวัฒนธรรมสมัยดั้งเดิม	สังคม และวัฒนธรรมสมัยใหม่
1. ระบบครอบครัว เป็นครอบครัวแบบขยาย (Nuclear Family & Extended Family) ทำให้การย้ายถิ่นเพื่อไปทำงานนอกชุมชนทำได้ลำบากลูกหลานต้องคอยดูแลและพ่อ-แม่ ผู้เฒ่า ผู้แก่ชรา	1. ระบบครอบครัว เป็นระบบครอบครัวเดี่ยว (Single Family) การเคลื่อนย้ายถิ่นไปทำงานนอกชุมชนมีความคล่องตัวสูง
2. ระหว่างประชาชน และข้าราชการ มีความสัมพันธ์ไม่ดี ข้าราชการเห็นประชาชนเป็นพลเมืองชั้นพลเมืองชั้นสอง	2. ปัญหาของชุมชน และระบบการปกครองที่ซับซ้อนกัน ยังมีอยู่ เช่นองค์การบริหารส่วนตำบลล่อไฟกับเทศบาล
3. ศาสนา ชาวบ้านมีวัดประจำชุมชน	3. วัดมีแนวโน้มจะเป็นนายทุนมากขึ้น ศาสนาพุทธจะเข้ากับระบบสังคมนิยมได้ดีกว่าระบบนายทุน
4. วัฒนธรรมทำนาแรกนาขวัญ ไถโคกระบือ แห่นางแมว ไหว้แม่โพสพ	4. พิธีกรรมดั้งเดิมกลายเป็นประเพณี กิจกรรมที่จัดขึ้นใหม่ที่เกิดขึ้น 6 ชุม ในตำบลล่อไฟจัดปีละ 1 ครั้ง
5. วัฒนธรรมทำนาแรกนาขวัญขึ้นบ้านใหม่ บวชนาค แต่งงาน	5. ปัจจุบันความเชื่อดังกล่าวลดลงแต่ก็ยังเชื่อในเรื่องของโชคลาภ
6. ชาวชุมชนมีความขยันขันแข็งแต่ก็มีปัญหาความยากจน	6. ความรัดตัวทางเศรษฐกิจทำให้ชาวบ้านในชุมชนมีความขยันมากขึ้นมีแนวโน้มที่จะไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม เช่น เวิลโค อมตะนครมากขึ้นเนื่องจากมีรายได้ สวัสดิการที่แน่นอน
7. ลักษณะทางกายภาพดินขาดความอุดมสมบูรณ์ต้องใช้ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ ยาฆ่าแมลง	7. มีแนวโน้มขาดความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น เรื่อง ๆ ชาวชุมชนขาดทุน
8. ไม่มีปัญหายาเสพติด	8. มีปัญหาบ้างแต่ไม่รุนแรงสามารถแก้ไขควบคุมได้

ระบบเศรษฐกิจ

ชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียว ในสมัยดั้งเดิมไม่ให้ความสำคัญกับระบบเศรษฐกิจแต่อย่างใดการผลิตเพื่อการค้าเริ่มมีการพัฒนาเริ่มต้นจากการผลิตข้าวเพื่อไว้บริโภคภายในครอบครัว และเริ่มมีออกจำหน่ายเมื่อมีพ่อค้าคนกลางได้นำเรือเข้ามารับซื้อข้าวในชุมชนและนำข้าวจำหน่ายต่อไปยังโรงสีการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจข้าวเริ่มมีเพิ่มขึ้นเมื่อถนนในชุมชนเดิมที่ทำจากดินเปลี่ยนเป็นถนนดินลูกรัง และพัฒนาเปลี่ยนเป็นถนนคอนกรีตทำให้ระบบเศรษฐกิจการค้าข้าวได้เปลี่ยนวิธีรับซื้อผลผลิตข้าวจากชาวนาเป็นการที่พ่อค้าคนกลางได้นำรถนวดข้าว เกวียนข้าว เข้ามารับจ้างพร้อมกับรับซื้อผลผลิตข้าวจากชาวนาในชุมชน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังกล่าวได้นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงจากสมัยดั้งเดิมเข้าสู่สมัยใหม่ซึ่งการทำนาสมัยเดิมหรือยุคเกษตรดั้งเดิมของชาวนาชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียว เดิมการปลูกข้าวในชุมชนทั้งสองเป็นการทำนาโดยอาศัยธรรมชาติ และแรงงานจากสัตว์เช่น วัว ควาย และอาศัยน้ำฝน น้ำจากคลองต่าง ๆ มายังชุมชนทำให้ชาวนาสามารถทำนาได้ปีละ 2 ครั้ง ถ้าไม่เกิดฝนแล้งหรือน้ำทะเลหนุนก็สามารถทำนาได้ทั้งนาปี นาปรัง การทำนาดำและนาหว่านได้ทั้งสองรูปแบบซึ่งในปัจจุบันชาวนาในชุมชนจะทำนาหว่านซึ่งทำปีละ 2 ครั้ง สภาพที่ดินในสองชุมชนที่อดีตมีความอุดมสมบูรณ์ด้วยแร่ธาตุที่ตกค้างอยู่ในชุมชนเนื่องจากมีน้ำท่วมถึงส่วนในปัจจุบันที่ดินที่ใช้ผลิตข้าวไม่มีคุณภาพที่ดินเนื่องจากพบปัญหาดินเสื่อมทำให้ผลผลิตที่ได้รับต่อไร่ต่ำเนื่องจากชาวนาหันมาใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์แทนปุ๋ยคอก และไม่มีการปลูกพืชคลุมดิน การใช้ปุ๋ยคอกในชุมชนไม่ใช่ไม่มีเสียเลยการใช้ปุ๋ยคอกจากสัตว์ยังคงพอมียูบ้างไม่เกินร้อยละ 10 ของพื้นที่ ประกอบกับในการเพาะปลูกกล่าวดังกล่าวในปัจจุบันบางฤดูกาลยังมีน้ำทะเลไหลเข้าสู่ที่นาทำให้เกิดดินเค็มชาวนาต้องหยุดการทำนาและบางปีชาวนาในชุมชนเกิดฝนแล้งน้ำไม่เพียงพอมีการแย่งชิงน้ำเข้านาทำให้ผลผลิตข้าวจึงไม่ค่อยสมบูรณ์นัก และที่สำคัญชาวนาในปัจจุบันยังคงมีการบำรุงดินด้วยปุ๋ยวิทยาศาสตร์เพื่อเร่งการผลิต และยังไม่มีการบำรุงดินด้วยวิธีอื่นเนื่องจากต้องใช้เงินลงทุนอย่างสูง

ในเรื่องเกี่ยวกับปัจจัยการผลิต และผลผลิตที่ได้รับชุมชนสีขาว ชาวนาส่วนใหญ่มีที่ทำนาคือเป็นของตนเองขณะที่ชุมชนสีเขียวชาวนาส่วนใหญ่ต้องเช่าที่นาจากผู้อื่นซึ่งในอดีตค่าเช่านาอยู่ในลักษณะเอื้ออาทร ค่าเช่านาประมาณ 7-8 ถังต่อไร่ ขณะที่ผลผลิตเฉลี่ยประมาณ 100 ถังต่อไร่แต่ในปัจจุบันค่าเช่าที่นาเจ้าของที่นาต้องการเงินสดมากกว่าส่วนแบ่งข้าวเช่นในอดีต และการทำนาข้าวในปัจจุบันก็ ง่ายอาศัยโทรศัพท์เพียงเครื่องเดียวก็สามารถทำนาได้แล้ว จากการสัมภาษณ์นาย ประจัน เชื้อชาติ อายุ 46 ปี (ประจัน เชื้อชาติ, สัมภาษณ์ 12 ตุลาคม 2553) ชาวนาในชุมชนสีเขียวเกี่ยวกับนโยบายการรับประกันราคาข้าวของรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ และนโยบายรับจำนำข้าวของรัฐบาลพรรคเพื่อไทย ชาวชุมชนทั้งสองแห่งเห็นว่าดีกันไปคนละแบบนโยบายประกันราคาข้าว

นั้นแม้ชาวนาจะไม่ได้ปลูกข้าวก็ได้เงินช่วยเหลือ 2,000 บาท ต่อ 1 ไร่ ขณะที่นโยบายการรับจำนำข้าวถ้าชาวนาไม่มีข้าวก็จะไม่ได้ ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาล ส่วนนโยบายรับจำนำข้าวมีข้อดีที่ว่า ชาวนาขายข้าวได้ราคาคู่ทุนแม้ว่าจะไม่ได้ 15,000 บาทต่อเกวียน แต่โดยเฉลี่ยแล้วชาวนาในชุมชนทั้งสองแห่งจะได้รับเงินประมาณ 13,000 บาทต่อ 1 เกวียน หลังจากการถูกหักค่าความชื้น และค่าบริการสำหรับโรงสีอีก 300 บาทเมื่อได้ พิจารณาการค้าข้าวในอดีตโดยการสัมภาษณ์ชาวนาในชุมชนด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างได้พบว่ามีเนื้อหาสาระต่อไปนี้

จากการสัมภาษณ์ลุงไพลวัลย์ อ่อนซ้อย (ไพลวัลย์ อ่อนซ้อย, สัมภาษณ์ 26 กันยายน 2553) อายุ 75 ปี เป็นชาวมุขชนสี่ขวามาแต่กำเนิดโดยมีบรรพบุรุษเป็นคนในชุมชนลุงไพลวัลย์ ได้ให้การสัมภาษณ์การเกิดขึ้นของชุมชนว่ามีมาเป็นเวลานานแล้วแต่ไม่ทราบแน่นอนประมาณว่าจะอยู่ในช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 เนื่องจากพระองค์ได้เสด็จมายังวัดสี่ขาว และนอกจากนั้นการเกิดขึ้นของชุมชนมีการเล่าสืบต่อกันมาว่า ยายสี่ขาวซึ่งตั้งบ้านเรือนอยู่หน้าคลองบางกะใหญุ่ดเป็นคลองเพื่อสัญจร ไปมา และใช้น้ำในการเพาะปลูกข้าว ในอดีต 20 กว่าปีก่อนลุงประสานก็มีอาชีพเป็นชาวนาทำนาแบบนาหว่านโดยอาศัยน้ำฝน และน้ำในคลองเมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยวก็จะมีเรือจากโรงสีมารับซื้อข้าวถึงที่นาแต่เมื่อต้องยืมเงินจากโรงสีด้วยจึงแทบจะไม่มีอะไรเหลือซึ่งในปัจจุบันต้องเปลี่ยนอาชีพมาเปิดร้านขายอาหารแทน

ส่วนการสัมภาษณ์นายณรงค์ สวัสดิ์ เป็นชาวนามุขชนสี่ขาว มีอาชีพทำนาได้เล่าว่าในสมัยก่อนการขายข้าวจะกระทำด้วยการที่โรงสีหรือพวกนายหน้าจะนำเรือลำใหญ่ (เรือกระแซง) เข้ามาซื้อข้าวจากชาวนาส่วนที่ดินทำนานั้นเป็นการเช่าโดยมีการเช่ามาตั้งแต่บรรพบุรุษโดยให้ค่าตอบแทนเป็น ข้าวเปลือกจำนวน 10 ถึงต่อค่าเช่า 1 ปี ส่วนในปัจจุบันก็ยังเช่าอยู่โดยจ่ายค่าเช่าเป็นข้าวเปลือกปีละประมาณ 7-8 ถัง ในปัจจุบันปลูกข้าว 1 ไร่ จะได้ผลผลิตประมาณเกวียนกว่า ๑ ปัจจุบันปลูกข้าวนาหว่านน้าตมเป็นข้าวนาปรัง นาปี ทำได้ 2 ครั้ง ในนาข้าวจะมีการปลูกมะพร้าวและต้นตะไคร้แซมในนาข้าวเพื่อไม่ให้หญ้าขึ้น ส่วนหน่วยงานทางราชการไม่เคยเข้ามาช่วยเหลือในการให้เมล็ดพันธุ์ข้าว การได้เมล็ดพันธุ์ข้าวได้มาจากการซื้อจากที่อื่น

ส่วนยุทธศาสตร์กรมแบบสมัยใหม่ของมุขชนสี่ขาว และมุขชนสี่เขียว ปัจจุบันการปลูกข้าวในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปตามความทันสมัยของโลก สัตว์เลี้ยงต่าง ๆ เช่น โค กระบือ ถูกส่งเข้าโรงฆ่าสัตว์ การทำนากึ่งย่นมากขึ้นใช้วิธีจ้างแรงงานดำนา หรือทำนาหว่าน การไถคราดที่นา การใช้ยาฆ่าแมลง การเก็บเกี่ยวด้วยเครื่องจักรทันสมัย แต่กำไรที่เหลือมีน้อยมากชาวนาจึงมีแนวโน้มในการเปลี่ยนอาชีพใหม่อาชีพที่นิยมกันมาก คือ การทำฟาร์มกุ้งซึ่งมีจำนวนนับพันรายประมาณ 10 ปีมาแล้ว ชาวนาบางคนได้เล่าว่าทำนา 10 ปี สามารถซื้อรถมอเตอร์ไซด์ได้เพียงหนึ่งคัน แต่รายได้จากการ ทำฟาร์มกุ้ง ปลา ก็ไม่ยั่งยืน ชาวนาหันกลับมาปลูกข้าวใหม่ภายหลังจากการที่

รัฐบาลบาลประชาธิปไตยและรัฐบาลเพื่อไทยได้หันมาช่วยเหลือชาวนาอย่างจริงจังนอกจากการทำฟาร์มกุ้ง ปลา ชาวนาบางส่วนยังหันไปทำฟาร์มเลี้ยงไก่โดยเฉพาะในเขตชุมชนสี่เขียว มีการทำฟาร์มไก่อยู่หลายแห่ง ปัจจุบันเหลือเพียงแห่งเดียว เนื่องจากต้นทุนในการเลี้ยงไก่แพงเพิ่มขึ้นมาก เช่น ราคาอาหาร ขารักษาโรค ค่าจ้างเลี้ยง ฯลฯ เกษตรกรขาดทุนบางแห่งต้องขายที่ดินเพื่อใช้หนี้ เช่น นางอุบล บุญเยี่ยม (อุบล บุญเยี่ยม, สัมภาษณ์ 12 ตุลาคม 2553) ต้องขายที่ดินเพื่อใช้หนี้โดยขายให้กับโรงงานที่มาตั้งในชุมชนจำนวน 40 ไร่ ราคาไร่ละ 400,000 บาท เมื่อปี พ.ศ. 2547 ปัจจุบันราคาที่ดินที่ติดถนนซอยมีราคาไร่ละ 600,000 บาท

จุดเปลี่ยนของโครงสร้างการผลิตในชุมชนสี่ขาว และชุมชนสี่เขียว เริ่มจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจตั้งแต่ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) การพัฒนาเศรษฐกิจของโลกเติบโตอย่างรวดเร็วทำให้เศรษฐกิจประเทศไทยเติบโตตามไปด้วยโดยมีอัตราการขยายตัวของ GDP มากกว่าร้อยละ 10 ในช่วงดังกล่าว ในระยะนั้นมีเงินร้อน (Hot money) จากต่างประเทศเข้ามาจำนวนมาก ทำให้ราคาที่ดินทั่วประเทศไทย มีราคาสูงขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้ชาวนาบางรายในชุมชนขายที่ดินบางส่วนไปจึงทำให้โครงสร้างการผลิตโดยเฉพาะในเขตชุมชนสี่ขาวเปลี่ยนไปเป็นเขตอุตสาหกรรม การค้า และการบริการเป็นจำนวนมาก อาชีพทำนาเหลือเพียงประมาณ 20% ของพื้นที่ โรงงานอุตสาหกรรมในเขตชุมชนสี่ขาวที่เข้ามาก่อตั้งพนักงานในโรงงานแห่งหนึ่งได้ให้การสัมภาษณ์ว่า ในโรงงานจะแบ่งเจ้าหน้าที่ออกเป็นหลายส่วน ส่วนแรกจะมีผู้รับเหมา 4 ชุด ในแต่ละชุดจะมีคนงาน 7-8 คน บาง ชุดจะมีถึง 10 คน รวมกับเจ้าหน้าที่ธุรการบัญชี พนักงานขับรถ พนักงานรักษาความปลอดภัย รวมกันประมาณ 100 คน ผลผลิตปีหนึ่งมีมูลค่าหลายร้อยล้านบาท การพักอาศัย โรงงานมีที่พักให้คนงานพัก คนงานส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่ในชุมชนสี่ขาวแต่มาจากพิษณุโลก โดยได้ค่าแรงวันละ 270 บาท โดยทางโรงงานมีที่พักให้หันนอกจากจะมีโรงงานแห่งนี้ภายในชุมชนสี่ขาวยังมีโรงงานอีกแห่งหนึ่ง และ โรงแรม อีก 1 โรงแรม ส่วนที่เป็นโรงงานอีก 1 แห่งนั้น เจ้าของโรงงานได้เล่าว่า (สุชาติ ข้องจิต, สัมภาษณ์ 12 ตุลาคม 2553) ในโรงงานมีพนักงานทั้งหมดจำนวน 32-36 คน ส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชน ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2536 ปัจจุบันจ่ายค่าแรงงาน 270 บาทต่อวันตามกฎหมายแรงงาน และมีค่าล่วงเวลาโดยบริษัทได้มีโครงการเพิ่มการผลิตอีก 1 เท่าตัวภายในอีก 2 ปี ข้างหน้าภายหลังจากอาคารหลังใหม่สร้างเสร็จการผลิตสินค้าส่วนใหญ่จะนำส่งให้กับโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมเวลโก อมตะนคร เกดเวย์ และโรงงานย่านถนนวัดกึ่งแก้วจังหวัดสมุทรปราการ เป็นต้น และในส่วนที่เป็นโรงแรม 1 แห่ง เป็นโรงแรมในชุมชนมีห้องพัก จำนวน 8 ห้อง แบ่งออกเป็นห้องพักรายเดือน จำนวน 4 ห้อง และห้องพักรายวันจำนวน 4 ห้องเช่นกัน มีพนักงานเพียง 3 คน เป็นชาวพม่าทั้งหมด ส่วนชุมชนสี่เขียว มีโรงงานอุตสาหกรรม 3

โรง มีจำนวนพนักงานบัญชี ชุรการ ช่าง พนักงานขาย และหน่วยรักษาความปลอดภัย (รปภ.)รวม 400 คน เป็นโรงงานผลิตสินค้าส่ง ภายในประเทศ และต่างประเทศ

ตารางที่ 5-2 ความแตกต่างการผลิตข้าวในระบบเศรษฐกิจสมัยดั้งเดิม และสมัยใหม่ของชุมชน สีขาวและชุมชนสีเขียว

การผลิตข้าวในระบบเศรษฐกิจสมัยดั้งเดิม	การผลิตข้าวในระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่
1. ที่ทำกินชุมชนสีขาวรายภูธรส่วนใหญ่ที่ทำกินเป็นของตนเองขณะที่ชุมชนสีเขียวยายภูธรส่วนใหญ่ต้องเช่าที่จากนายทุน	1. โครงสร้างการผลิตของชุมชนสีขาวได้เปลี่ยนจากนาข้าวเป็นฟาร์มเลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา เป็นโรงงานอุตสาหกรรม เช่น โรงงานเหล็กเส้น โรงงานน้ำแข็ง โรงแรมฯ นาข้าวเหลือเพียง 20 % -ของพื้นที่ชุมชนขณะที่ชุมชนสีเขียว ยังมีนาข้าวประมาณ 90 % ของพื้นที่อีก 10% เป็นโรงงานเฟอร์นิเจอร์ 3 โรง และร้านซ่อมรถยนต์ และจักรยานยนต์
2. ความสัมพันธ์ทางการผลิตในอดีตชุมชนทั้งสองอยู่ในลักษณะเอื้ออาทร ค่าเช่าประมาณ 7-8 ถึงต่อไร่/ปี ขณะที่ผลผลิตได้ประมาณ 1 เกวียน	2. ความสัมพันธ์ทางการผลิต ในปัจจุบันมีความตึงมากขึ้นเนื่องจากเจ้าของที่ดินต้องการที่ดินคืนเพื่อมาทำนาเสียเองเพราะการทำนาในปัจจุบันทำได้ง่ายอาศัยแค่โทรศัพท์เพียงเครื่องเดียวเรียกบริการรับจ้างจ้างดำนา หว่านข้าว ไถนา กำจัดแมลง เก็บเกี่ยว จำหน่าย และการมีเครือข่ายถนนแบบคอนกรีต 2 เล่ม จำนวนหลายเส้นทางในชุมชนสีขาวทำให้ที่นากลายเป็นบ้านพักอาศัย โรงงาน โรงแรม ตึกแถว
3. วิธีการผลิต เดิมเป็นแบบธรรมชาติ อาศัยแรงงาน สัตว์ อาศัยน้ำฝน น้ำจากคลองประเวศบุรีรมย์และคลองเครือข่าย เช่น คลองสีขาว คลองสีเขียว และคลองบางกะไห เป็นต้น	3. วิธีการผลิตเปลี่ยนมาใช้เทคโนโลยีมากขึ้น ปัจจุบันไม่มีการใช้แรงงานสัตว์ในชุมชนทั้งสองแค่ต้นทุนการผลิตได้เพิ่มเป็นเงาตามตัว

ตารางที่ 5-2 (ต่อ)

การผลิตข้าวในระบบเศรษฐกิจสมัยดั้งเดิม	การผลิตข้าวในระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่
4. ปัญหาการผลิตจากการทำนาข้าวก็คือขาดที่ดินขาดคุณภาพ เดิมไม่มีการใช้ปุ๋ยเคมี และยังมีปัญหารับจํานําราคาข้าว หรือ ประกันราคาข้าวตกไม่ถึงมือเกษตรกร 100 % การขาดแคลน	4. มีการเปลี่ยนแปลงอาชีพจากชาวนามาทำฟาร์มเลี้ยงกุ้งเป็นจำนวนมากเมื่อเปรียบเทียบกับชุมชนคลองสี่เขียวซึ่งส่วนใหญ่ยึดอาชีพทำนา
	5. ปัจจุบันยังคงมีปัญหาขาดแคลนแหล่งเงินทุนต้องยืมเงินจากพ่อค้าคนกลาง โรงสี ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ แหล่งเงินทุน ชาวบ้านต้องกู้โรงสีและพ่อค้าคนกลาง ธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์(ธ.ก.ส.) มีเงินทุนจำกัด

สภาพเศรษฐกิจของชุมชนสี่ขาว และชุมชนสี่เขียว ฐานะทางเศรษฐกิจของชุมชนสี่ขาวดีกว่าชุมชนสี่เขียว ถ้าพิจารณาเปรียบเทียบจากรายได้ต่อบุคคล ชุมชนขาวปัจจุบันมีรายได้ต่อหัวประมาณ 30,000 บาทต่อคนต่อปี ชุมชนสี่ขาวปัจจุบันมีรายได้ต่อบุคคลเพียง 25,000 บาท แต่เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ต่อหัวเฉลี่ยทั่วประเทศประมาณ 150,000 บาทแล้ว (พ.ศ. 2555) นับว่าชุมชนทั้งสองแห่งยังอยู่ในสภาพที่ยากจนมาก ขณะที่ประชากรในชุมชนทั้งสองแห่งเพิ่มในอัตราที่สูงมากจากการที่โยกย้ายคนงานมาทำงานนอกชุมชนมาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมหลักเส้น โรงงานผลิตน้ำดื่ม โรงแรม โรงงานเฟอร์นิเจอร์ และการทำฟาร์มเลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา ผู้วิจัยเห็นว่าเรายังคงไม่สามารถปล่อยให้เศรษฐกิจของชุมชนทั้ง 2 แห่ง นี้ดำเนินไปตามเศรษฐกิจแบบเสรีได้ รัฐบาลส่วนกลางและรัฐบาลท้องถิ่นต้องเข้ามาแก้ปัญหาโดยการเข้ามาวางแผนเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนโดยกำหนดให้รายได้ต่อหัวของชุมชนทั้งสองเพิ่มเข้าเท่าตัวใน 10 ปี สภาพเศรษฐกิจของชุมชนสี่ขาว ในอดีตบริเวณแถบนี้มีการทำนา ปลูกข้าวเป็นอาชีพหลักเกือบทุกครัวเรือน แต่ด้วยสภาพเศรษฐกิจที่มีความผันผวนอันเนื่องมาจากผลผลิตจากการปลูกข้าวมีราคาตกต่ำ สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย ประกอบกับความเป็นเมือง และความเจริญมีมากขึ้นทำให้ชาวบ้านในชุมชนได้เปลี่ยนวิถีชีวิตไปประกอบอาชีพอื่น ๆ แทน อาชีพที่นิยมทำก็จะมีเปลี่ยนแบบกันซึ่งอาชีพที่มีอยู่ในปัจจุบันมีทั้งอาชีพเกษตรกรรมและอาชีพอื่น ๆ นอกภาคเกษตรกรรม อาชีพทาง

เกษตรกรรมมีการทำนาปี และนาปรัง ฟาร์มเพาะกุ้ง เลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา ส่วนอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมได้แก่ มีการเปิดร้านเสริมสวย ตัดผมชาย-หญิง ร้านค้า วงปีพาทย์ ซ่อมคอมพิวเตอร์ ห้องเช่า อพาร์ทเมนต์ และ โรงเรียน ซึ่งอาชีพทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรมสามารถ สรุปได้จากตาราง ดังนี้

ตารางที่ 5-3 อาชีพในภาคเกษตรกรรม และนอกภาคเกษตรกรรมและภาคบริการของชุมชนสีข้าว และชุมชนสีเขียว

อาชีพ	ชุมชนสีข้าว		ชุมชนสีเขียว	
	จำนวนครัวเรือน	เปอร์เซ็นต์	จำนวนครัวเรือน	เปอร์เซ็นต์
อาชีพในภาคเกษตรกรรม				
ทำนาปลูกข้าว (ปลูกตะไคร้ ริมคันนา	11	8.4	63	51.2
ประมง (ฟาร์มเพาะกุ้ง-เลี้ยง กุ้ง)	20	15.3	12	8.4
อาชีพนอกภาคเกษตรกรรม				
รับราชการ	15	11.4	9	6.3
ค้าขาย	18	13.7	12	8.4
รับจ้าง	-		-	
โรงแรม	1	0.08		
อพาร์ทเมนต์/ บ้านเช่า	8	6.6	5	3.5
วงปีพาทย์	1	0.08		
ร้านเสริมสวย/ ตัดผม	4	3.3	4	2.8
ทำงานโรงงานอุตสาหกรรม	30	24.8	18	12.6
ไม่ประกอบอาชีพ/ว่างงาน	17	14.1	12	8.4
การบริการ				
โรงเรียน	1	0.08	1	0.07
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ			1	0.07
ตำบล				

ตารางที่ 5-3 (ต่อ)

อาชีพ	ชุมชนสีขาว		ชุมชนสีเขียวน	
	จำนวนครัวเรือน	เปอร์เซ็นต์	จำนวนครัวเรือน	เปอร์เซ็นต์
ร้านค้าแฟ	5	4.13	4	2.8
ปั้มน้ำมัน			1	0.07
อู่ซ่อมรถยนต์			1	0.07
รวม	131	100	143	100

หมายเหตุ: จากการสำรวจจากชุมชน

การทำนาปลูกข้าวในคลองสีเขียวนมีจำนวน 23 ครอบครัวนคิดเป็น 51.12% ขณะที่ชาวนาชุมชนสีขาว เหลืออยู่เพียงครอบครัวนคิดเป็น 8.4% ขณะที่อาชีพประมงในเขตชุมชนสีขาว มี 20 ครอบครัวนคิดเป็น 15.3% มากกว่าชุมชนสีเขียวน ที่มีเพียง 12 ครอบครัวนคิดเป็น 8.4% ของอาชีพทั้งหมด อาชีพค้าขายชุมชนสีขาว มี 18 ครอบครัวน ชุมชนสีเขียวน มี 12 ครอบครัวน ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชนสีขาวมี 30 คน ในชุมชนสีเขียวนมี 18 คน นอกนั้นส่วนใหญ่เป็นคนงานมาจากนอกชุมชน

โดยสรุปแล้วชุมชนสีขาวมีความเจริญมากกว่าชุมชนสีเขียวน และรายได้ต่อบุคคลในชุมชนสีขาวมีประมาณ 30,000 บาท ขณะที่ชุมชนสีเขียวนมีรายได้ต่อบุคคลมีเพียง 25,000 บาทต่อคนต่อปีในปี พ.ศ. 2553 (องค์การขององการบริหารส่วนตำบลกอไผ่, 2553, หน้า 13)

ความทันสมัย

แต่เดิมชาวชุมชนสีขาวและชุมชนสีเขียวนมีวิถีชีวิตอย่างเรียบง่ายไม่ค่อยมีความเจริญมากนักต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเข้ามาสู่สมัยใหม่ชาวบ้านได้รับการเรียนรู้วัฒนธรรมจากสังคมตะวันตกที่มีความก้าวหน้าเป็นสังคมอุตสาหกรรม (Industrialization) ทำให้สังคม ที่เฉื่อยชา มีความกระตือรือร้น สร้างบทบาท และหน้าที่ใหม่ ๆ มีเครื่องมือใหม่ ๆ มีการใช้เครื่องจักรกลมากขึ้นได้ส่งผลให้ชุมชนเกิดกระบวนการเป็นเมืองด้วยการที่มีผู้คนเข้ามาอยู่อาศัยมาหางานทำมากขึ้นทำให้ระบบเศรษฐกิจถูกรวมศูนย์ขึ้นอยู่ภายในชุมชนเป็นหลัก โอกาสในการจ้างงานในชุมชน จึงมีมากขึ้น ทั้งสวัสดิการต่าง ๆ ของคนในชุมชนดีกว่าชนบท ทำให้เกิดมีการพัฒนาเศรษฐกิจในด้านต่าง ๆ มีการพัฒนาเครื่องมือ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีการพัฒนาฝีมือแรงงานตลอดจนการผลิตเพื่อการตลาดเข้ามาแทนที่ ทำให้การผลิตเพื่อยังชีพจึงเป็นการเพิ่มรายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากร

เพิ่มมากขึ้นเพิ่มความกินดีอยู่ดี เกิดกระบวนการทางจิตวิทยาที่ทำให้ชาวบ้านในชุมชนได้เปลี่ยนทัศนคติ และความคาดหวังสู่แบบใหม่คนเกิดการเรียนรู้มากขึ้น การศึกษาที่ดีขึ้น มีสื่อมวลชนต่าง ๆ อันเป็นผลให้คนเข้าใจปัญหาต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นและใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่มีเหตุผลในการแก้ปัญหา การเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม มีการรวมตัวเป็นกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งในชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียว มีการร่วมในกิจกรรมภายในชุมชนด้วยการมีการตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กลุ่มหนึ่ง 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ (OTOP) กองทุนหมู่บ้าน โครงการอยู่ดีมีสุขทำให้โครงสร้างทางสังคมมีความแตกต่างหลากหลาย และสลับซับซ้อนยิ่งขึ้น บทบาทหน้าที่ต่าง ๆ มากขึ้น และมีระดับของความชำนาญงานเฉพาะด้านสูง เกิดกลุ่มต่าง ๆ สมาคมอาชีพกลุ่มทางสังคมเกิดขึ้นอย่างมากมายซึ่งองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ชาวบ้านในชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียวได้มีการเปลี่ยนแปลงแปลงวัฒนธรรมซ้ำที่ใช้ในการดำเนินชีวิตจากสมัยดั้งเดิมมาเป็น สมัยใหม่โดยมีความเชื่อที่ว่าทุกอย่างต้องมีที่มา และสามารถค้นพบได้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ไม่เชื่อในสิ่งที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ หรือสิ่งที่มองายอีกต่อไป กระบวนการความเชื่อแบบเก่า ๆ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จึงเข้ามาแทนที่ที่มีการหาข้อมูลและพิสูจน์ข้อเท็จจริงในปรากฏต่าง ๆ

ระบบอุปถัมภ์

การเปลี่ยนระบบความสัมพันธ์ที่แต่เดิมชาวบ้านในชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียวมีลักษณะความใกล้ชิดในครอบครัว และเครือญาติที่มีค่อนข้างสูงการทำงานในท้องถิ่น โดยเฉพาะการผลิตซ้ำที่เป็นวิถีชีวิตของชาวนาในสมัยดั้งเดิมจะมีการช่วยเหลือกันทำนา หรือร่วมในการลงแขก และเมื่อเสร็จจากนาในตอนเย็นเจ้าของนาจะเตรียมข้าวปลาอาหารมาเลี้ยงและเมื่อชาวนาอื่นที่ต้องการแรงงานก็มีการช่วยเหลือและตอบแทนเช่นกันนอกจากนั้นการช่วยเหลือในลักษณะนี้ในชุมชนก็ยังมีการช่วยเหลือในงานบุญต่าง ๆ เช่น การบวชนาคทำบุญบ้าน ฯลฯ ที่ชาวบ้านจะมีการร่วมทำอาหารคาวหวานร่วมในกิจกรรมของเจ้าของงานบุญนั้น ๆ ส่วนในปัจจุบัน หรือมีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สมัยใหม่ความสัมพันธ์ในครอบครัว และเครือญาติมีความสัมพันธ์น้อยลงมากครอบครัวมีลักษณะครอบครัวเดี่ยวที่มีเพียงพ่อ แม่ ลูก และบรรดาเครือญาติมีความเหินห่างเนื่องจากชาวบ้านได้เปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่น หรือเลิกอาชีพเดิมชาวบ้านจะเข้าไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่มีอยู่ภายในชุมชน หรือชุมชนใกล้เคียง หรือหันไปประกอบอาชีพรับเหมาก่อสร้างการทำงานในไร่นาสำหรับชาวบ้านที่ยังมีวิถีชีวิตเดิมจึงไม่มีแรงงานเพียงพอชาวนาจึงต้องอาศัยการจ้างที่ต้องมีการตอบแทนด้วยค่าจ้างส่วนงานบุญที่ทำก็จะมีลักษณะงานในไร่นาที่อาศัยค่าจ้างในการตอบแทนความสัมพันธ์จึงมีน้อยลงอย่างเช่น การทำบุญกลางทุ่งที่จัดขึ้นในชุมชนเพื่อเป็นการตอบแทนบุญคุณพระแม่โพสพ การทำบุญจุลกฐินหลังจากการออกพรรษาเพื่อจะได้

บุญญาหลังจากการปฏิบัติธรรมศึกษารมมะในช่วงวันเข้าพรรษา เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมข้าวของชาวนาในชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียว มีการเปลี่ยนแปลงจากสมัยดั้งเดิมเข้าสู่สมัยใหม่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นมีลักษณะเป็นแบบวิวัฒนาการแบบค่อยเป็นค่อยไปขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงเป็นไปในเชิงซับซ้อนมากยิ่งขึ้นซึ่งการเปลี่ยนแปลงนั้นได้ส่งผลทำให้วัฒนธรรมข้าวของชาวนาของชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียวได้มีการเปลี่ยนแปลงตามมาด้วยการเปลี่ยนแปลงได้อาศัยองค์ประกอบหลายประการ โดยเริ่มจากสภาพทั่วไปของชุมชนที่อาศัยปัจจัยแวดล้อมธรรมชาติเป็นเครื่องกำหนดในการผลิตเพื่อการบริโภค มีมาตั้งแต่สมัยดั้งเดิมต่อมาเมื่อมีถนนหนทางมีการเชื่อมโยงภายในชุมชนสร้างความสะดวกสบายเพิ่มขึ้นการผลิตเพื่อการบริโภคที่มีอยู่เดิมได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงกลายเป็นการค้าทางด้านสังคม การศึกษาจากประเภทของสังคม การจัดระเบียบสังคม หรือ โครงสร้างทางสังคม และลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในการศึกษาประเภทของสังคมพบว่าความสัมพันธ์และพฤติกรรมทางสังคมได้เปลี่ยนไปจากการอยู่ร่วมกันอย่างเรียบง่ายมีการพึ่งพาอาศัยกันเป็นแบบปฐมนิคมเปลี่ยนเป็นทุนนิยมที่มีลักษณะความเป็นเมืองรู้จักกันอย่างผิวเผิน หลักเกณฑ์การแบ่งงานทำสังคมดั้งเดิมการแบ่งงานทำของสมาชิกในครอบครัวไม่คำนึงถึงความชัดเจนในการทำงานเช่นสังคมสมัยใหม่จะใช้ความสามารถหรือความชำนาญเป็น เกณฑ์การทำมาหากินสังคมดั้งเดิมจะประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรมใช้เครื่องมือการผลิตที่ไม่ทันสมัยมีการใช้จอบ เสียม คันไถ แรงงานสัตว์การทำมาหากินสมัยใหม่จะนำเครื่องจักรกลใช้เทคโนโลยีทดแทน

การจัดระเบียบสังคม หรือ โครงสร้างสังคม มีการเปลี่ยนไปจากสมัยเดิมที่เกิดภาวะสังคมที่ไม่สามารถควบคุมสมาชิกสังคมตามระเบียบแบบแผนที่วางไว้ทั้งทางด้านปทัสถานทางสังคมและจารีตประเพณี การให้ทามสำคัญกับการใช้มาตรการกฎหมายในการควบคุมสังคม โดยเฉพาะในการปราบปรามยาเสพติดซึ่งในสังคมดั้งเดิมไม่เคยมี สถานภาพทางสังคมมีลักษณะความซับซ้อนบุคคลคนหนึ่งสามารถเป็นทั้งพ่อแม่ พี่น้อง ปู่ย่า ตายาย อาจจะมีผู้นำของชุมชน และตำแหน่งอื่น ๆ ทางสังคมร่วมด้วย สถาบันทางสังคมโดยเฉพาะในระดับครอบครัวหนุ่มสาวจะนิยมอยู่ก่อนแต่งงาน ไม่นิยมมีลูก หรือมีลูกน้อย สถาบันทางเศรษฐกิจผลิตเพื่อการจำหน่ายมากกว่าการผลิตเพื่อการบริโภคเพียงอย่างเดียว สถาบันการศึกษา การเรียนรู้มีหลักสูตรที่ชัดเจนที่ต่างจากสมัยดั้งเดิมที่มีความรู้ค่อนข้างจำกัดทำให้คนแสวงหาความรู้ใหม่ สถาบันศาสนาเป็นศูนย์กลางระบบความเชื่อ และที่พึ่งทางใจมีน้อยลง สถาบันวิทยาศาสตร์การดำรงชีวิตเน้นการใช้เทคโนโลยีในการผลิตมากกว่าเครื่องมือล้าสมัย สถาบันสันตนาพยายามโยยหากับวัฒนธรรมเดิม ๆ ที่เรียกว่า วัฒนธรรมประดิษฐ์ ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเพิ่มของประชาชนในชุมชนมีอัตราส่วนที่เพิ่มขึ้น สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นปัจจัยหลักที่ชาวบ้านไม่สามารถควบคุมได้

แต่ต้องอาศัยเทคโนโลยีบังคับควบคุม

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เป็นขบวนการทางจิตวิทยาที่ชาวบ้านมีการเปลี่ยนแปลง ทั้งที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว การที่ชาวบ้านได้มีโอกาสเดินทางได้รับความสะดวกมากขึ้นทำให้เกิด ปฏิสัมพันธ์กับผู้คนรับรู้ลอกเลียนจากภายนอกรู้การผลิตวิธีใหม่ ๆ นอกจากนั้นยังเป็นเรื่องเกี่ยวกับการที่ชาวบ้านได้ประสบการณ์เรียนรู้ มีการโยกย้ายถิ่น มีสถานะจิตใต้สำนึกในการปฏิบัติตาม ผู้ใหญ่ซึ่งการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมอาจจะเป็นการแบ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงทางวัตถุ และการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ใช่วัตถุ การเปลี่ยนแปลงวัตถุ คือ การที่ชาวบ้านได้นำวิธีการผลิตสมัยใหม่ เข้ามาใช้ทดแทนมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ เครื่องไถนา เครื่องหว่าน เครื่องนวดข้าว เครื่องเกี่ยว ข้าวแทนแรงงานจากสัตว์ และคน ส่วนการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ใช่ชาวบ้านมีการเปลี่ยนแปลง ปทัสสถาน บรรทัด ระบบค่านิยมที่สามารถสังเกตได้ยากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ปัจจัยแวดล้อมของการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมข้าว ปัจจัยหลักที่ทำให้ชาวบ้านมีการเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมข้าว ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิตจากการผลิตเพื่อการบริโภคในสมัยดั้งเดิมที่ อาศัยปัจจัยแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นหลัก การใช้เครื่องมือการผลิตที่ล้าสมัย การใช้ปุ๋ยจากมูลสัตว์ ส่วนการผลิตสมัยใหม่เป็นการผลิตเพื่อการจำหน่ายที่นำเทคโนโลยี การใช้สารเคมีฆ่าแมลง เข้ามาเพื่อเร่งการผลิต การที่ชาวบ้านต้องเสียค่าเช่าที่นาราคาตลาดไม่คงที่ มีการตั้งขึ้นของโรงงาน อุตสาหกรรมในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง ความทันสมัยเป็นการที่ชาวบ้านได้รับการเรียนรู้จาก วัฒนธรรมตะวันตก ความก้าวหน้าทางอุตสาหกรรมมีการนำเครื่องมือการผลิตสมัยใหม่ทำให้ มีผลผลิตเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

กล่าวสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงในชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียว ลักษณะ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรม นั้นมีลักษณะใกล้เคียงกันอย่างมากทั้งนี้เนื่องจาก การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของระบบครอบครัว ขนบธรรมเนียม ประเพณี ในชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียว มีการเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่มีทั้งความก้าวหน้า โดยไม่ได้มีการวางแผนแต่อย่างใดแต่ในขณะเดียวกันในความก้าวหน้าที่พบว่าคุณภาพความสัมพันธ์ ในชุมชนมีความเสื่อมถอยรวมอยู่ด้วย (แง่ดี และไม่ดี) ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมนั้น เป็นเรื่องเกี่ยวกับแบบแผนในการดำเนินชีวิตถ้าจะกล่าวไปแล้วในชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขียวนั้น มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม และวัฒนธรรม มีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงไปอย่างช้า ๆ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติโดยมีการเปลี่ยนแปลงแบบวิวัฒนาการ โดยชาวบ้านในชุมชน ไม่ได้มีการรู้สึกตัวแต่อย่างใด และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นก็ไม่ได้ส่งผลต่อความรู้สึก หรือ

วิธีการดำเนินชีวิตอย่างใดต่อประชาชน เช่น การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในชุมชน และการเปลี่ยนวัฒนธรรมชั่วที่เป็นวิถีชีวิตของชาวนาในชุมชนซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ผู้วิจัยได้กำหนดทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ในงานวิจัยชิ้นนี้ด้วย

ทฤษฎีวิวัฒนาการ เป็นงานของชาร์ลส์ ดาร์วิน (Charles Darwin) ที่ได้เสนอไว้เมื่อทศวรรษที่ 18 ซึ่งเป็นงานที่ถือได้ว่าเป็นงานของนักวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ ที่มีการตีพิมพ์อยู่

ในหนังสือ “The origin of species” โดยชาร์ลส์ ดาร์วิน เรียกผลงานของเขาว่าเป็น “กฎแห่งการ เลือกสรรทางธรรมชาติ” ซึ่งในงานของเขาได้ศึกษาเฉพาะวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ทางกายภาพที่เกิดขึ้นจากการต่อสู้เพื่อการดำรงอยู่ของสิ่งมีชีวิตที่ได้ให้ข้อสรุปตามหลักการและแนวคิดที่ว่า 1. สิ่งมีชีวิตมากมายมีการดำรงชีวิตที่ดี 2. จำนวนของสิ่งมีชีวิตมีแนวโน้มจะเพิ่มสูงขึ้นตามความหมายของการอยู่รอด 3. ผลกระทบ คือ จะมีการต่อสู้เพื่อความมีชีวิตรอดภายในสิ่งมีชีวิตอย่างเดียวกัน และระหว่างสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ 4. การต่อสู้สิ่งมีชีวิตที่แข็งแรงเหมาะสม และปรับตัวได้ในที่สุดจะมีชีวิตอยู่ต่อไป และสิ่งมีชีวิตที่อ่อนแอกว่าจะถูกทำลาย หรือตายในที่สุด ซึ่งจากหลักการและแนวคิดของชาร์ลส์ ดาร์วิน ได้เป็นที่สนใจของทั้งนักสังคมวิทยา นักสังคมศาสตร์ และนักมานุษยวิทยา และบรรดานักแนวคิดเหล่านี้ได้แบ่งออกเป็น 2 แนวคิด คือ แนวคิดแรก เป็นของนักวิวัฒนาการสายเดี่ยว และแนวคิดที่สอง เป็นแนวคิดของนักวิวัฒนาการหลายสาย โดยแนวคิดแรก ที่เป็่นนักวิวัฒนาการสายเดี่ยว เห็นว่า วิวัฒนาการนั้นจะต้องมีลำดับหรือเป็นขั้นตอนของการพัฒนาที่ดียิ่งขึ้น (ไม่ได้หมายความว่านักวิชาการสายเดี่ยวทุกท่านจะมีความเชื่อที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นเหมือนกัน) เช่น ความเชื่อของไทเลอร์ นักวิชาการสายเดี่ยวที่อธิบายว่า วิวัฒนาการวัฒนธรรม โดยได้ศึกษาวิวัฒนาการความเชื่อ หรือ ศาสนาของมนุษย์มีหลายขั้นตอน โดยขั้นตอนแรกเริ่มจากจิตวิญญาณนิยม โดยเชื่อว่า ภูตผีหรือวิญญาณต่าง ๆ สิ่งสถิตอยู่ตามธรรมชาติ ได้แก่ ต้นไม้ ผืนดิน ภูเขา แม่น้ำลำธาร และต่อมาวิวัฒนาการได้กลายมาเป็นความเชื่อทางศาสนาที่มีเทพเจ้าหลายพระองค์ และเหลือพระองค์เดียวแทน และขั้นตอนสุดท้ายความเชื่อเหล่านั้นได้มีวิวัฒนาการกลายมาเป็นความเชื่อแบบวิทยาศาสตร์ในที่สุด ส่วนแนวคิดที่สอง เป็นแนวคิดของนักวิวัฒนาการหลายสาย หรือ วิวัฒนาการขนาน ที่ได้มีการวิจารณ์แนวความคิดของนักวิวัฒนาการสายเดี่ยวที่ไม่ให้คำตอบของการเปลี่ยนแปลงสังคม และวัฒนธรรม โดยเฉพาะปัญหาในเรื่องการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากสังคมหนึ่งที่จะแพร่กระจายไปสังคมอื่นได้ หรือ มีการหยิบยืมวัฒนธรรม ซึ่งจากงานวิจัย ที่ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรม ที่เกิดขึ้นในชุมชนสีขาว และชุมชนสีเขีย พบว่า ตรงกับแนวคิดของนักวิวัฒนาการหลายสาย หรือ วิวัฒนาการขนาน โดยผู้วิจัยเห็นด้วยกับแนวความคิดของ “ไวท์” ซึ่งเป็นนักวิวัฒนาการหลายสายที่ให้การปฏิเสธแนวคิดของ ไทเลอร์ และมอร์แกน ที่ให้ความสำคัญกับขั้นตอนของวิวัฒนาการแต่ไวท์

ก็ไม่ได้ปฏิเสธแนวคิดของนักวิชาการสายเดียวเสียทั้งหมดแต่สิ่งหนึ่งที่เห็นด้วยกับขั้นตอนของ
 วิชาการ คือ พฤติกรรมของมนุษย์ที่ปรากฏขึ้นในสังคมมีการพัฒนาเป็นขั้นตอน โดยทั่วไปได้นำ
 วิชาการทางวัตถุไปผูกโยงกับพฤติกรรมของคนในสังคม โดยเชื่อว่า อิทธิพลทางวัตถุมีผลต่อ
 ระดับการพัฒนาการสังคมมนุษย์ 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ทางด้านเทคโนโลยี และกระบวนการผลิต
 ส่วนที่ 2 โครงสร้างทางสังคม และส่วนที่ 3 อุดมการณ์ และวัฒนธรรม ซึ่งทั้ง 3 ส่วนหมายความว่า
 รวมกันโดยทั่วไปควบคุมธรรมชาติได้ หรือ กล่าวได้ว่า วัฒนธรรม หรือพฤติกรรม

ของคนจะเป็นเช่นไรนั้นขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์อาศัยอยู่ ถ้าทรัพยากรมนุษย์ดี
 วัฒนธรรมก็ย่อมดีด้วย หรือสิ่งแวดล้อมที่มีความหลากหลายจะทำให้มนุษย์ก็มีความหลากหลาย
 ไปด้วย สิ่งแวดล้อมที่อัดแน่นจะทำให้มนุษย์คิดปรับตัวให้อยู่รอดได้ ซึ่งในกรณีชุมชนสีขาว และ
 ชุมชนสีเขียวนั้น มีโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมที่เปลี่ยนไปจากเดิมไม่ว่าจะเป็นระบบครอบครัว
 เครื่องมือที่มีลักษณะครอบครัวเดี่ยวที่มีเฉพาะพ่อ-แม่-ลูก หรือ ความสัมพันธ์ทางเครือญาติเพียง 2-3
 ชั้นอายุ ในเรื่องระบบขนบธรรมเนียมประเพณี และระบบความเชื่อ ในชุมชนสมัยใหม่ไม่ค่อยให้
 ความสำคัญกับขนบธรรมเนียม ประเพณี และระบบความเชื่อทางศาสนาเนื่องจากวิถีการดำเนินชีวิต
 ในชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไป ชาวนาเดิมที่เคยเป็นอาชีพหลักในชุมชนมีวิถีชีวิตอย่างเรียบง่ายมี
 การผลิตข้าวเพื่อการบริโภคเป็นหลัก โดยการอาศัยอิทธิพลแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นเครื่อง
 กำหนด ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรน้ำ สภาพภูมิอากาศ และความอุดมสมบูรณ์ของดินต่อมาเมื่อมี
 การเปลี่ยนเป็นการผลิตเพื่อการจำหน่าย การทำนาที่เป็นวิถีชีวิตที่ไม่ต้องอาศัยความเร่งรีบกลับ
 เปลี่ยนเป็นการทำนาที่ต้องอาศัยเงื่อนไขของเวลาเป็นตัวกำหนด ประกอบกับปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ
 ที่มีอิทธิพลที่ทำให้ชาวนาหรือชาวชุมชนขาดความสนใจในอาชีพเดิมเนื่องจากผลผลิตเสียหายไม่ได้
 เป็นไปตามความต้องการ รายได้จากผลผลิตตกต่ำ ชาวนาดกเป็นหนี้ปัจจัยการผลิตชาวนามีภาระ
 หนี้สินในครอบครัว ค่าส่งเสียเล่าเรียนของลูกหลาน ค่าเครื่องใช้ไม่สอยในครอบครัว นอกจากนั้น
 ในชุมชนสมัยใหม่ยังประกอบไปด้วยการตั้งขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรมที่มีทั้งในชุมชน และ
 นอกชุมชนซึ่งต้องการแรงงานการผลิตที่ไม่ต้องอาศัยความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษทำให้ชาวนา
 เป็นจำนวนมากสนใจเข้าประกอบอาชีพในโรงงานอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นนั้น ๆ นอกจากนั้นชาวนา
 ในชุมชนอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมากยังได้ให้ความสนใจกับอาชีพอิสระมากขึ้นโดยไม่ให้ความสำคัญกับ
 อิทธิพลแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติมาเป็นตัวกำหนดวิถีทางในการดำเนินชีวิตอีกต่อไป เช่น
 การประกอบอาชีพรับจ้าง รับเหมาก่อสร้าง กิจกรรมหรือ อาชีพใหม่ที่เกิดขึ้นในชุมชนจึงได้
 เปลี่ยนไปตกอยู่ภายใต้เงื่อนไขใหม่ ๆ ของวิถีทางในการดำเนินชีวิตของชาวนาในชุมชนซึ่งขึ้น
 อิทธิพลแวดล้อมใหม่ที่เป็นตัวกำหนดกระบวนการทางสังคมภายใต้เงื่อนไขของเวลา ราคา รายได้
 และข้อตกลงทางกฎหมาย